

#ODRŽANI 5. DANI BISKUPA JURJA DOBRILE#

U nedjelju, 15. travnja, su u župi Sveta Lucija nedaleko Pazina započeli 5. Dani biskupa Jurja Dobrile, prigodom obilježavanja 206. obljetnice rođenja tog velikog dobročinitelja i znamenitog preporoditelja istarskih Hrvata. Dane biskupa Jurja Dobrile priredili su župa Sv. Lucija Pazinska i Bratovština Hrvatska Istra.

Dvodnevno obilježavanje Dobrilinih dana započelo je misom zahvalnicom koju je u čast biskupu Dobrili, u njegovoj rodnoj župi predvodio vlč. Željko Zec. Nakon misnog slavlja uslijedio je prigodni program kojeg su realizirali župljani te Zbor Mali sv. Jurja iz Starog Pazina koji je uz domaći župni zbor pjesmom pratio i misno slavlje.

Na poziv voditeljice Josipe Ferenčić okupljenima se, u ime suorganizatora, Bratovštine „Hrvatska Istra“, obratio njezin predsjednik Željko Mrak. On se ukratko osvrnuo na proteklih pet godina obilježavanja Dana biskupa Jurja Dobrile, od 2014. kada je, o 202. obljetnici rođenja, na inicijativu mještana Velog Ježenja ispred biskupove rodne kuće postavljen reljef s njegovim likom. Prije drugih povijesnih zapisa Himnu biskupu Jurju Dobrili, koju je o 100. obljetnici biskupovog rođenja napisao Leonardo Kalac pod pseudonimom Vrlinov a uglazbio Matko Brajša, pročitala je Mirjana Ferenčić, koje je ujedno organizacijski spiritus movens obilježavanja Dobrilinih dana.

Potom je više župljana pročitao ulomke povijesnih zapisa o događajima vezanim uz lik biskupa Dobrile, iz pera okružnog kapetana iz Pazina Fridricha Grimschitza o proslavi posvete dr. Dobrile za porečkog i pulskog biskupa 18. svibnja 1858. pročitala je Sara Žufić. Zapis pazinskog prepošta Antuna Kalca o obilježavanju 100. obljetnice biskupovog rođenja pročitali su David Kalac i Silvia Guštin. U tom je zapisu posebno citiran govor Matka Laginje, koji se je tom prigodnom, uz mnoge druge dostojanstvenike, pred velikim mnoštvom naroda prisjetio biskupa Dobrile te u više navrata citirao pojedine njegove poznatije istupe.

Program je završen kratkim igrokazom kojeg su upriličili učenici Aleks Brajković i Nataša Milotić, a kojim su dočarali nekoliko crtica iz djetinjstva biskupa Dobrile, što je naglašeno dijalektalnim izričajem. Izveli su to s nezaobilaznom notom humora koji dokazuje da puk okolice Pazina biskupa Dobrilu doista doživljava kao velikog sina Istre s kojim oni imaju jednu posebnu povezanost.

Na kraju misnog slavlja župnik je naglasio važnost i izvanrednost borbe biskupa Dobrile za prava hrvatskog naroda u Istri, istaknuvši kako se stariji sjećaju okolnosti prije 50, 60 godina, pa nam je moguće samo zamisliti kakve su njegove životne prilike bile u prvoj polovici 19. stoljeća.

„Ako mi zaboravimo Dobrilu i njegova nastojanja za dobro našega naroda u Istri, onda smo podbacili. Moramo biti svjesni napora naših starih, napora Dobrilina za ovaj hrvatski narod, da bude pismen, da bude u korak s drugim narodima, da ima prava koja treba imati. On je napisao molitvenik, naglasio je nadalje župnik, nemojmo nikada zaboraviti da je on bio prije svega biskup, da je pored svih nastojanja za dobrobit naroda, želio nadasve da taj narod ostane vjernički narod, da se moli Bogu, da ide u crkvu, da računa s Bogom u svome životu. Pitanje je to i za nas danas, da li malakše vjera Dobrilina u našem narodu danas?“, naglasio je vlč. Zec.

Drugi dio 5. Dana biskupa Jurja Dobrile održan je u ponedjeljak, 16. travnja. U jutarnjim satima izv. prof. dr. sc. Aleksandra Golubović održala je predavanje za učenike Pazinskog kolegija – klasične gimnazije o Frani Petriću, a u popodnevnim satima uslijedilo je polaganje cvijeća ispred rodne kuće i razgledavanje spomen sobe biskupa Dobrile u Velom Ježenju.

Svečanosti je, uz brojne mještane te poštovatelje lika i djela biskupa Dobrile, nazočio i biskup u miru mons. Ivan Milovan koji je predvodio i prigodnu molitvu. Okupljenima se prigodnim riječima dobrodošlice obratio mjesni župnik vlč. Željko Zec. Cvijeće i svijeće ispred spomenika položili su Eva Krizmanić i Igor Križmanić, koji živi u Velom Ježenju i u srodstvu je s biskupom Dobrilom. U spomen sobi u rodnoj kući prigodnim riječima okupljenima se obratila Mirjana Ferenčić, sa kratkim sažetkom biskupovog životopisa. Program je zaključen predavanjem o biskupu Dobrili u sjedištu Bratovštine Hrvatska Istra u Pazinu.

Referat pod naslovom Juraj Dobrila - biskup, veliki mecena đaka i odgajatelj mlade hrvatske inteligencije čiji je autor umirovljeni svećenik mr. sc. Mladen Juvenal Milohanić pročitao je dr. sc. Željko Mrak, predsjednik Bratovštine Hrvatska Istra. Bratovština „HRVATSKA ISTRA“ drugu godinu zaredom sudjeluje kao suorganizator u prigodnom programu obilježavanja obljetnica rođenja velikoga biskupa pod nazivom Dani biskupa Jurja Dobrile.

Predavač je uvodno istaknuo kako je udruga Bratovština „HRVATSKA ISTRA“ osnovana 2016. godine s ciljem promicanja, razvitka i njegovanja hrvatske kulturne baštine, znanstveno, stručno i sustavno izučavanje povijesti hrvatske Istre, djela i rada hrvatskih istarskih preporoditelja i prezentiranje rezultata toga izučavanja javnosti, njegovanja čakavštine, upoznavanja glagoljaštva kao nerazdvojnog dijela hrvatske pismenosti i kulture, čuvanja i vrednovanja izvorne hrvatske kulture, jezika, običaja, vjerskih i umjetničkih vrednota, te prikupljanja novčanih sredstava za obnovu kulturno-povijesnih spomenika, povezivanje i okupljanja istarskih Hrvata u domovini i iseljeništvu, sudjelovanja u razvoju kreativnih ideja mladih organiziranjem radionica i kampova izvrsnosti (iz prirodoslovno-matematičkih i društveno-humanističkih područja).

Mr. sc. Mladen Juvenal Milohanić: Juraj Dobrila - biskup, veliki mecena đaka i odgajatelj mlade hrvatske inteligencije

U biskupu Jurju Dobrili prepoznavamo velikog mecenu đaka i odgojitelja nadobudne inteligencije u Istri. Silnu je energiju, vrijeme i novac uložio u školovanje mladeži, za uzdizanje samosvjesti hrvatskog naroda u Istri i za osposobljavanje predvodničkog kadra, duhovnog i svjetovnog u istarskom puku. Poslije 1870. Dobrila se povlači iz državnih institucija, a oko sebe okuplja sposobne suradnike za rad oko "Naše sloge". Bio je jedan od prvih članova utemeljitelja "Bratovštine hrvatskih ljudi u Istri" i utemeljitelj stipendijskih zaklada za pomoć nadarenim dječacima iz siromašnih obitelji. Rezultati njegova rada vidjeli su se i nakon smrti 1882. i to kroz djelovanje biskupovih štićenika koji po cijeloj Istri rade na podizanju mladih talenata hrvatske inteligencije, naglašeno je u referatu.

Hrvatski narod u Istri živio je mnogo stoljeća prepušten nemilom i nedragom, ali je ipak stvorio i čuvao vlastitu kulturu koja se očitovala u jeziku, glagoljskom pismu, narodnim pjesmama i narodnim običajima. Jedina ustanova u puku koja ga je oplemenjivala i podupirala bila je Crkva. U 19. stoljeću za vrijeme austrijske vladavine, poslije Napoleonova pada pa sve do I. svjetskog rata, Istra je doživljavala sudbonosne novine i nagle promjene – na nacionalnom, društvenom,

gospodarskom, političkom i kulturnom području. Austrija je ukinula francusko zakonodavstvo i poslije 1815. godine nametnula u Istri talijanski jezik kao službeni jezik nositelja vlasti, feudalaca i građanske klase po priobalnim gradićima. No, prema popisu stanovništva iz godine 1846. na temelju materinskog jezika bilo je u Istri 166.000 Slavena, tj. Hrvata i Slovenaca i 60.000 Talijana. U prvoj polovini 19. stoljeća Istru obilježava siromaštvo, nažalost popraćeno učestalim epidemijama (1828. 1855.) - kolere i malarije.

U životu i Crkva osiromašuje zbog gubitka imanja bratovština, desetine te razdjeljenosti župa pod četiri biskupijske uprave: Trst/Kopar, Poreč/Pula. Župni arhivi svjedoče da se u tom razdoblju ne grade nove crkve, jedino kaptolske i veće župe osnivaju - zahvaljujući kapelanima - prve pučke, tj. župne škole, kao u Vodnjanu, Puli, Pazinu, Tinjanu, Sv. Lovreču Pazenatičkom, Žminju, Buzetu i drugdje. U drugom dijelu stoljeća, poslije Bachovog apsolutizma i proglašenja Listopadske povelje 1860. godine, u Istri počinje "buđenje stoljetnog sna".

Prvi koji su budni počeli buditi su upravo istarski svećenici iz naroda. S njima na čelu, u slavenskim selima i naseljima počinje nacionalni pokret ili narodni preporod i narodna borba, kako je naziva dr. Božo Milanović, te poslije dugo vremena dolazi do prevage i pobjede većinskog naroda na izborima 1907. godine. Prvi u svećenstvu koji pale to svjetlo na buđenje naroda i u znak upozorenja talijanskoj vlasteli jesu ljudi hijerarhije, tj. biskupi: dr. Juraj Dobrila, dr. Ivan Vitezić i dr. Bartolomej Legat. Premda je Crkva hijerarhijski piramidalno sazdana, što je suprotno demokratskom poimanju društva, uloga biskupa i svećenstva tako postaje javna, vodeća, polivalentna i plodonosna. Među njima najuporniji i najustrajniji s planom na duge staze je biskup Juraj Dobrila. Njegov početak biskupovanja u Poreču bio je skroman i težak. Kad je biskup Dobrila zasjeo na Eufrazijevu stolicu, Porečka i pulska biskupija brojila je 32.000 Hrvata i 28.000 Talijana. Za sveukupna župnička mjesta trebalo je najmanje 118 pastoralnih djelatnika. Od 95 postojećih bilo je samo 13 Hrvata, a stvarne potrebe po selima zahtijevale su barem 60 hrvatskih svećenika. Talijanski svećenici nisu prihvaćali namještenja u hrvatskim župama, zato su kapelanije i župske škole ostajale bez svećenika i učitelja.

Brojčano stanje i pregled stvari prigodom vizitacije godine 1859./60. pokazalo je pogoršanje i pad broja postojećeg osoblja zbog bolesti i starosne dobi. Takvo loše stanje u Porečko-pulskoj biskupiji shvatio je biskup Dobrila i previše savjesno ili čak bezizlazno pa je pomišljao na ostavku. Pisao je Sv. Stolicu (Vatikan) i caru da se Porečko-pulska biskupija pripoji Trstu ili da se hrvatski i slovenski dio Tršćanske biskupije pripoji Porečko-pulskoj sa središtem u Pazinu. Njegov je prijedlog Sv. Stolice odbila, a on je ostao sam sa svojim planovima.

Postavši zastupnikom Porečkog sabora i parlamenta u Beču (1861.) nadao se da će zastupničkom agilnošću doprinijeti ozakonjenju hrvatskog jezika kao nastavnog predmeta, da će stipendijske zaklade biti oslobođene poreza i da će stipendije Pokrajinskog fonda biti jednakomjerno razdijeljene po kotarima, jednom riječju, da će se i nadareni dječaci slavenskog podrijetla siromašnih, ali čestitih obitelji, lakše odlučiti na školovanje za svećenike, učitelje, odvjetnike i liječnike. Pokrajinski stipendijski fond dodjeljivao je stipendije samo đacima talijanskih obitelji, a Dobrila je iz religioznog fonda preporučivao 15 stipendista Državnom namjesniku u Trstu, koji su se prethodno prijavili za svećeničko zvanje, i upućivao ih na školovanje u Veneciji, Videm Kopru ili Pazinu. Tako se je na desetke mladih od Karojbe do Premanture, kako svjedoči arhiv Biskupskog ordinarijata u Poreču, školovalo i preporukom i brigom biskupa Dobrile. Dobrila je smatrao da je to premalo. Najzad, tjeran čovjekoljubljem potaknut od "neimenovane osobe", pisao je 29. lipnja 1865. iz Beča vladinom namjesniku u Trstu da "osniva stipendijsku fundaciju za izobrazbu domaćih svećeničkih kandidata s

položenim ulogom od 16.000 forinti". Namjesnik u Trstu Ernest Kellersperg potvrdio je i registrirao fundaciju 26. listopada 1865. s punim imenom "Stipendijska zaklada dr. Jurja Dobrile, porečko-pulskog biskupa" s utemeljnicom i pravilnikom.

Utemeljitelj Dobrila smatra da su gimnazijalci slavenskog roda sa sela potrebni njegovog stipendiranja. Pravilnikom se daje na korištenje osam stipendija po 100 forinti. Preduvjeti za kandidate su rođenje i boravak na selu, čestitost roditelja i odličan završni uspjeh pučke škole ili pripravnice. Dobrilini stipendisti bili su dužni upisati gimnaziju u kojoj je njemački i slavenski (hrvatski ili slovenski) kao obvezni predmet u školi. Po prvotnoj osnivačevoj nakani ta je zaklada namijenjena za gimnazijske stipendije, a po potrebi produžuje se u studentsku, sveučilišnu stipendiju. Nadalje, prava je svrha fundacije gimnazijsko školovanje s podsvjesnom željom da će stipendisti slobodno prihvatiti i nastaviti duhovnički bogoslovni studij u Gorici, Ljubljani ili drugdje. No, ako stipendist koji je završio višu gimnaziju s odličnim uspjehom "a ne osjeća u sebi nikakav poziv za duhovno zvanje već upiše studij na medicinskom ili na pravnom fakultetu može jednako zadržati korištenje stipendije sve do završetka sveučilišnog studija". Dakle, Dobrila je osam godina štedio kako bi osnovao zakladu za podupiranje seljačke mladeži. Postupao je mudro, pravično i tolerantno. Tako je biskup Dobrila dalekovidnim očima osmislio i prividni gubitak na biskupijskom planu, odlaženjem abiturijenata na druge fakultete, u pravilnom vrednovanju tih istih svršenih intelektualaca, kršćanski odgojenih, na nacionalnom i društvenom području za hrvatski narod tadašnje Istre. Kad je 1874. godine osnovana Bratovščina hrvatskih ljudi u Istri za potporu istarskih đaka, postao je Dobrila jedan od prvih članova utemeljitelja.

Posljednjih godina svoga biskupovanja u Poreču, željom i štednjom planirao je i predlagao izgradnju biskupijskog konvikta u Pazinu, gdje je već postojala njemačka gimnazija. Sabirući novac za otvaranje konvikta, odnosno osnivanje stipendijskih zaklada za školovanje mladeži, bio je od nekih nazvan škrticom. Na to je Dobrila divno odgovorio: "Što god sam nabrao imanja, sve je namijenjeno istarskim kmetom (seljacima), ne bih li kako pomogao im odhraniti kojeg dobrog svećenika ili urednika (Činovnika), bez kojih će siromasi propasti u veću nevolju". Čim je prešao iz Porečko-pulske biskupije u Trst (1875.), pokrenuo je Pobožnu zajednicu sv. Obitelji sa svrhom sabiranja sredstava, a malo zatim osnovao Udruženje za porast broja dobrih svećenika (25. travnja 1878. godine). Poznato je iz Oporuke i kodicila (12. siječnja 1882.) da je sabranim novcem u gotovini (40.000 forinti) i kasnije u platnim obveznicama - njegov nasljednik biskup Janez Glavina osnovao đачki konvikt u Trstu, a isto takav uredio i u Kopru (oba bez interne gimnazije).

Ni koparski kao ni onaj tršćanski konvikt nije imao internu gimnaziju, nego su đaci polazili gradsku gimnaziju u Trstu na njemačkom, a u Kopru na talijanskom jeziku. U Pazinu je postojala njemačka gimnazija, a hrvatske su bile izvan Istre - u Rijeci i u Senju. Testamentom od 10. srpnja 1880. osnovao je manju zakladu koja je registrirana pri Državnom namjesništvu 8. svibnja 1882. kao Mala stipendijska zaklada za tri učenika iz rodbine po 112 forinti, a ako njih nema ili završe studije - onda vrijedi za "gimnazijalce slavenskog jezika iz siromašnih seljačkih obitelji".

Dr. Juraj Dobrila je kao tršćanski biskup imao veće financijske mogućnosti, pa je zato s Đačkim pripomoćnim društvom i Udruženjem za porast broja dobrih svećenika sabrao veliku svotu i u toj životnoj sabirnoj inicijativi i akciji dočekao svoje posljednje dane. U oporuci spominje, što će detaljno razložiti u kodicilu od 12. siječnja 1882., pošto je posljednjih mjeseci prije smrti zbrojio

preostalu uštedevinu za Studentsku stipendijsku fundaciju utemeljenu na carskom zakonu prijestolonasljednika Rudolfa (br. 37 od 11. travnja 1881.) koji jamči više prava i povlastice stipendistima da će se Fundacija nadalje zvati Rudolfova zaklada.

Poslije Dobriline smrti oporučni izvršitelji (dr. Johan Šust, prokancelar i katedralni župnik; Andrija Štrk, katedralni kanonik; Matija Ujčić, kateheta i Petar Flego, tajnik i biskupijski kapelan) ispunili su Dobrilinu posljednju volju odvojivši čisti saldo ostavinske gotovine Zakladom, 28. svibnja 1888., a u Državnom namjesništvu u Trstu Utemeljnicom (Stiftbriey) od 14. listopada 1888. godine na osnovi glavnice od 90.000 forinti - za 23 studentske stipendije po 80 forinti i 11 studentskih stipendija po 100 forinti.

Posebna Dobrilina želja bila je da se potpomognu siromašni gimnazijalci i studenti: "Neka se najprije pruži prednost u korištenju ovih stipendija vrijednim učenicima rodom iz sudskih kotara: Podgrad, Pazin, Pićan i Volosko... Nada sve preporučujem neka se u podjeljivanju stipendija uzmu u razmatranje osobito oni učenici koji pohađaju državne gimnazije ne isključujući ni C. K. hrvatsku gimnaziju u Rijeci. Dobri učenici, lijepog moralnog ponašanja i napredovanja mogu koristiti stipendije za sva godišta gimnazije. "

Dr. Johan Šust i ostali oporučni izvršitelji ostvarili su u osam stavki (paragrafa) Zaklade Dobrilin stav, čovjekoljubivu naklonost prema seljacima općenito, njegovu naklonost i predanost prema siromašnima, potpore potrebnim đacima i studentima, prijavljenim kandidatima u krajevima u oskudici, mladićima hrvatskog i slovenskog (materinskog) jezika (Pazin, Pićan, Podgrad). Plemenita nakana i korisna alternativa naznačena je u trećoj stavki ove Zaklade za studenta stipendista "koji se ne osjeća pozvanim za duhovno zvanje da jednakomjerno dalje dobiva i stipendiju do završetka drugog fakulteta" (medicina, pravo, profesura). Ujedno i apsolvirani student ili diplomant za postdiplomski studij ima pravo primiti 100 forinti za svaki položen rigorosum. Brigu o fondu Zaklade vodio je Odbor na čelu s dr. Johanom Šustom, a natječaj za stipendiranje raspisan preko Državnog namjesništva u Trstu.

Zaključak

Promatrajući stremljenje, trud, djelovanje i ostvarenja biskupa Jurja Dobrile za djecu, đake, studente i hrvatske intelektualce u prošlom stoljeću - prepoznamo i gledamo u njemu velikog mecenu đaka i odgojitelja nadobudne inteligencije u Istri. Dobrilino djelovanje i zasluge mogu se usporediti sa slikom kolobara na vodi, kad se u središtu uzgiba i pokrene voda, u krugovima i valovima se prenosi sila, ide sve dalje i dalje, sve šire i šire i dopire u titrajima poslije duže vremena do kopna i daje zemlji život i skrivenu snagu. Dakle, Biskup Dobrila, mecena i odgajatelj, stavlja u središte kruga (1865.) tu silnu energiju i vrijeme i novac i ljubav za školovanje nadobudne mladeži, nade za uzdizanje nacionalne samosvijesti hrvatskog naroda u Istri i za osposobljavanje predvodničkoga kadra, duhovnog i svjetovnog u istarskom puku. Poslije 1870. godine Dobrila se povlači iz državnih institucija Sabora i Parlamenta - da oko sebe sabere sposobne suradnike za timski rad oko Naše sloge u osobama braće Baštijan, Franje Ravnika i Antona Karabaića. Time Naša sloga budi, otkriva i povezuje jezgru hrvatske inteligencije: pisaca, dopisnika i znanstvenika poput Jakova Volčića, Petra Studenca i drugih. U većem i širem valu ili krugu, na dužoj stazi, od 1880. do 1914. godine, po čitavoj Istri štićenici i nasljednici blagopokojnog biskupa, naučitelja i nestora - rade na podizanju mladih talenata, hrvatske inteligencije. To je uspjelo. To je uspjeh!

Treći stupanj ili kružno valovlje u gradaciji (viribus unitis) jesu odgojeni izvršitelji vizije velikog Dobrile, a to su dr. Matko Laginja, svećenici Mandić i Spinčić, mješoviti narodnopolitički tim, kao izabrani vođe, političari i zastupnici hrvatskog naroda. Bez dvadesetogodišnje Dobriline očinske skrbi i odgajanja mladih, Hrvati u Istri ne bi bili izborili sva ona prava većine i pobjede na izborima da nije bilo onih đaka, kasnije intelektualaca, koji su to postali nastojanjem, poticanjem i novčanim potpomaganjem, tj. stipendijama biskupa Jurja Dobrile, zaključeno je u referatu vlč. Milohanića. (Tiskovni ured PPB)

Biskup Juraj Dobrila - dobročinitelj i znameniti preporoditelj istarskog puka

Kategorija: ISTRAAžurirano: Srijeda, 18 Travanj 2018 10:49

Objavljeno: Srijeda, 18 Travanj 2018 10:49

Biskup Juraj Dobrila - dobročinitelj i znameniti preporoditelj istarskog puka

Kategorija: ISTRAAžurirano: Srijeda, 18 Travanj 2018 10:49

Objavljeno: Srijeda, 18 Travanj 2018 10:49

Biskup Juraj Dobrila - dobročinitelj i znameniti preporoditelj istarskog puka

Kategorija: ISTRAAžurirano: Srijeda, 18 Travanj 2018 10:49

Objavljeno: Srijeda, 18 Travanj 2018 10:49
